

В. А. ШЕВЧУК,

к.е.н., професор кафедри фінансів

С. Л. ШЕВЧУК,

*викладач-магістр кафедри фінансів,
Міжнародний економіко-гуманітарний
університет ім. академіка С. Дем'янчука*

ІНВЕСТИЦІЙНІ РИЗИКИ ТА ФОРМИ ЇХ СТРАХУВАННЯ

Анотація

В статті розглядаються принципи оцінки інвестиційних ризиків та форми їх страхування.

Аннотация

В статье рассматриваются принципы оценки инвестиционных рисков та формы их страхования.

Annotation

The article deals with the principles of investing risks evaluation and forms of their insurance.

Інвестиції є найважливішим засобом забезпечення структурних зрушень у сучасному народному господарстві. Інвестиції відіграють найважливішу роль у системі економічного відтворення, оновлення і збільшення виробничих ресурсів, прискорюють темпи економічного зростання. Тому для виходу економіки України з кризового стану необхідна обґрунтована інвестиційна політика держави, створення сприятливого інвестиційного клімату.

Інвестиції потрібні підприємствам і організаціям для переходу до нормальної господарської діяльності, для переозброєння виробництва, підвищення якості продукції. Адже під терміном інвестиції розуміють довготермінові вкладення капіталу в підприємства та галузі економіки з метою його нарощування в майбутньому та отримання прибутку. Інвестиції можуть охоплювати як цикл створення продукції (ресурсу, послуги), так і його елементи (стадії): наукові дослідження, проектно - конструкторські роботи, виробництво, розширення чи реконструкція діючого виробництва, організація нового виробництва чи випуск нової продукції, утилізація тощо.

Інвестиції завжди орієнтовані на майбутнє і як правило окупаються не відразу. Період від проектування до повноцінного виробництва триває три - п'ять років, тому необхідно передбачити всі ризики пов'язані з можливостями недоотримання очікуемого прибутку.

В інвестиційній діяльності під ризиками розуміється можливість неодолення запланованого прибутку в ході реалізації інвестиційних проектів.

Ризик характеризується як небезпека потенційної ймовірної втрати ресурсів або неодержання доходів порівняно з прогнозованим варіантом.

Інвестиційний проект може оцінюватися з погляду технічного виконання, екологічної безпеки й економічної ефективності. У кожній галузі інвестиційний проект має свої особливості.

Наприклад, інвестиційний процес у будівництві реалізується на стадіях: науково - проектна підготовка; будівництво; освоєння проектних потужностей і на кожній стадії можуть виникати ризики, які потрібно правильно оцінити і передбачити форми страхування. Основними ризиками при будівництві можуть бути: 1) ризик на стадії будівництва; 2) ризик на стадії експлуатації; 3) ризик невисокої ліквідності.

Оцінювання ризиків і форми їх страхування в період будівництва: 1) ризик неправильного вибору підрядника може оцінюватись за допомогою спеціальних розрахунків, для вибраного БМУ і він є найменшим; ризик не поставки устаткування страхується відповідними санкціями, що передбачається в договорах із постачальниками; 3) ризик нестачі фінансових ресурсів мінімізується можливістю одержання кредитів у банку.

Оцінювання ризиків і форми їх страхування в період експлуатації; 1) ризик невиходу на експлуатаційну потужність у встановлені строки обмежений простою технологією виробництва; 2) ризик збуту продукції мінімізується високими потребами споживачів.

Як ми бачимо, завершує інвестиційний процес стадія освоєння проектних потужностей. На цій стадії відбувається виробництво продукції, реалізація продукції, повернення коштів інвестору; використання коштів на відшкодування інвестиційних витрат, погашення заборгованості кредиторам, сплата дивідендів за залученим капіталом.

Розглянемо економічний ризик як міру ризикованості проекту.

Великі інвестиційні проекти пов'язані зі значною кількістю ризиків, зумовлених численними факторами: спрямованістю вкладень, цілями вкладень, видами підприємницької діяльності і т. п., перелічити які найчастіше дуже складно. Втім, виділяються такі основні ризики при оцінці інвестиційних проектів:

- ризик, пов'язаний з нестабільністю економічної ситуації і законодавства;
- зовнішньоекономічний ризик (закриття кордонів, введення обмежень на торгівлю і постачання і т.п.);

® ризик несприятливих соціально-політичних змін у країні;

- ризик неповноти і неточності інформації про умови здійснення проекту;
- ринковий ризик, пов'язаний з коливаннями ринкової кон'юнктури, цін, валютних курсів;

- ризик несприятливих природнокліматичних умов;
- виробничо-технічний ризик (аварії і відмови устаткування, виробничий брак);

- ризик невизначеності цілей, інтересів і поведінки учасників (можливість

неплатежів, банкрутств, зривів договірних зобов'язань).

Щодо конкретних проектів (наприклад, будівельних, науково-дослідних) ризики уточнюються і конкретизуються. Велике значення при оцінці й ідентифікації ризиків має стадія здійснення проекту.

Визначаючи вид ризику, потрібно оцінити його рівень і вплив на загальні результати. Без ризикові інвестиції в нашої державі знайти важко, тому що на рівень ризику впливають не тільки економічні, а й політичні, соціальні, екологічні та інші фактори.

Інвестиціями з припустимим рівнем ризику прийнято називати такі вкладення, коли існує ймовірність втратити весь чистий прибуток за цим інвестиційним проектом.

Критерієм критичного рівня ризику є можливість втрати не тільки прибутку, а й усієї виручки. Це означає, що не можна брати до виконання інвестиційний проект, якщо в одному випадку може бути втрачений прибуток, в другому - валовий дохід, а в іншому - усе вкладене майно.

Залежно від рівня ризику потрібно передбачити заходи щодо його страхування.

Найбільш доцільним є створення страхових (резервних) фондів для покриття збитків. Складаючи інвестиційний бізнес-план, часто передбачають, так звану, премію за ризик. Це своєрідний додатковий прибуток, якого вимагає інвестор за свій ризик.

Розміри цього прибутку повинні збільшуватись пропорційно зростанню ризиків за тим чи іншим інвестиційним проектом.

Загальний прибуток за інвестиційним проектом з урахуванням рівня його систематичного ризику можна розрахувати за формулою:

$$Пз. = Пб. + (Пс. - Пб.)Я,$$

де: Пб - рівень прибутку за без ризиковими інвестиціями;

Пс-середній рівень прибутку на інвестиційному ринку;

Я - бета - коефіцієнт, який характеризує рівень систематичного ризику за цим інвестиційним проектом.

Проект вважається стійким і ефективним, якщо у всіх розглянутих ситуаціях інтереси учасників дотримуються, а можливі несприятливі наслідки усуваються спеціально розробленими заходами: обговореними способами винагороди і розподілом прибутку, створеними запасами і резервами чи передбаченими страховими виплатами.

Література:

1. Бігдаш ВД. Страхування. Навч. посібник - К: МАУП, 2006
2. Заруба ОД. Страхова справа. Підручник - К.:Знання, 1998.
3. Машина Н. І. Економічний ризик і методи його вимірювання. Посібник: - К.ЦНЛ, 2003.
4. Федоренко В. Г. Основи інвестиційно - інноваційної діяльності. Посібник - К.: Алеута, 2004
5. Федоренко В.Г. Інвестування. Підручник. - К.: Алеута, 2006.